

CATE
CHIS
MIUS

VAN DE

Katholieke Kerk

Apostolische Brief *Laetamur magnopere*

waarmee de Latijnse standaarduitgave van de *Catechismus van de Katholieke Kerk* goedgekeurd en officieel bekend wordt gemaakt.

JOHANNES PAULUS, BISSCHOP
Dienaar van de Dienaren Gods
tot blijvende gedachtenis

Aan mijn eerbiedwaardige broeders kardinalen, patriarchen, aartsbisschoppen, bisschoppen, priesters, diakens en aan alle andere leden van het volk van God.

Wij zijn met blijdschap vervuld bij het verschijnen van de Latijnse standaarduitgave van de *Catechismus van de Katholieke Kerk* die Wij met deze apostolische Brief goedkeuren en officieel bekend maken; op deze wijze wordt ze de officiële opschriftstelling van genoemde Catechismus. Dit gebeurt ongeveer vijf jaar nadat op 11 oktober 1992 de apostolische Constitutie *Fidei Depositum* werd uitgevaardigd, waarmee op de dertigste verjaardag van de opening van het Tweede Vaticaans Concilie de eerste, in de Franse taal geschreven tekst van de Catechismus gepubliceerd werd.

Vol vreugde hebben wij allen kunnen vaststellen met hoeveel instemming de Catechismus in het algemeen is ontvangen en hoe hij op grote schaal is verspreid, vooral onder de particuliere Kerken, die voor een vertaling in de eigen taal hebben gezorgd opdat overal de verschillende taalgroepen erover zouden kunnen beschikken. Dit onderstreept hoe terecht in 1985 de buitengewone vergadering van de Bisschoppensynode ons vroeg een Catechismus of compendium van de katholieke leer, zowel over het geloof als over de moraal, te laten opstellen.

De Catechismus, ontworpen door de hiertoe in 1986 ingestelde Commissie van Kardinalen en Bisschoppen, is door ons goedgekeurd en officieel bekend gemaakt door middel van de bovengenoemde apostolische Constitutie, die nog altijd geheel van kracht is en haar nut behoudt, en die met deze Latijnse standaarduitgave haar laatste voltooiing ontvangt.

Een door Ons in 1993 daartoe uit verschillende departementen van de Apostolische Stoel samengestelde Commissie heeft deze uitgave vervolmaakt. Deze Commissie, die wij onder het voorzitterschap stelden van Joseph Kardinaal Ratzinger, heeft zich met grote ijver toegelegd op het vervullen van de haar toevertrouwde taak; daarbij heeft zij in het bijzonder aandacht geschonken aan de verschillende voorstellen die in dezelfde jaren vanuit allerlei volkeren en verschillende delen van de kerkelijke

gemeenschap haar bereiken, om bepaalde formuleringen in deze Catechismus te verbeteren.

Wat dit betreft mag het duidelijk zijn dat deze zo belangrijke opdracht om de Catechismus te vervolmaken, op allerlei plaatsen in heel de wereld, ook in gebieden van niet-christenen, geleid heeft tot een uitzonderlijke belangstelling, en bevestigde wat de Catechismus zich ten doel stelde, om namelijk de volle en onverkorte uiteenzetting te zijn van de katholieke leer, zodat eenieder zou kunnen weten wat de Kerk belijdt en viert, wat haar leven is, en wat zij in de gang van haar dagelijks leven afsmeekt. Tegelijk ziet men duidelijk de vaste wil ertoe bij te dragen dat het christelijk geloof, waarvan de voornaamste en noodzakelijke elementen in de Catechismus ter sprake worden gebracht, uiteengezet wordt op een wijze die het meest geschikt is voor de moderne mens. Verder wordt door de gemeenschappelijke medewerking van allerlei delen van de Kerk gerealiseerd wat wij in genoemde apostolische Constitutie *Fidei depositum* zeiden: 'de samenklank van zoveel stemmen brengt inderdaad tot uitdrukking wat men een 'symfonie' van het geloof kan noemen.'¹

Om deze redenen heeft de Commissie de ingebrachte meningen zorgvuldig overwogen, ze nauwkeurig door middel van nadere vragen onderzocht, en hun conclusies aan Ons ter goedkeuring voorgelegd. In zoverre deze conclusies de op de geloofschat betrekking hebbende punten verhelderen, of van oordeel zijn dat sommige waarheden van ditzelfde geloof geformuleerd kunnen worden op een wijze die meer aangepast is aan de eisen van het moderne catechetisch onderricht, zijn ze door Ons aanvaard, en daarom op hun beurt in deze Latijnse standaarduitgave opgenomen. In feite herhaalt deze uitgave op het punt van de leer getrouw wat wij met openbaar gezag in de maand december 1992 aan Kerk en wereld hebben geschreven.

De Latijnse standaarduitgave die nu gepubliceerd wordt, is de afronding van de arbeid die in 1986 begon om de Catechismus samen te stellen, en daarmee gaat op gelukkige wijze de wens in vervulling die de genoemde buitengewone vergadering van de Bisschoppensynode had uitgesproken. Thans staat de Kerk deze nieuwe zeer gezaghebbende uiteenzetting van haar éne en eeuwige apostolische geloof ter beschikking; deze zal 'een krachtig en geschikt middel voor de kerkelijke gemeenschap' zijn en 'een betrouwbare leidraad bij het geloofsonderricht' en ook 'een zekere en authentieke referentietekst' bij het samenstellen van catechismussen in verschillende gebieden.²

Voor het catechetisch onderricht zal deze oprechte en systematisch geordende uiteenzetting van het katholieke geloof en de katholieke leer een veilige leidraad zijn om met hernieuwde toelag de christelijke boodschap in alle onderdelen en in ieder onderdeel apart aan de mensen van onze tijd uiteen te zetten. Aan ieder die cateche-

1. Vgl. Johannes Paulus II, Apostolische Constitutie *Fidei depositum* (11 oktober 1992), 9.

2. Vgl. *Fidei depositum*, 11.

se geeft zal dit boekwerk degelijke steun bieden, zodat hij binnen de plaatselijke kerk de éne en eeuwige schat van het geloof kan doorgeven, terwijl hij, geholpen door de Heilige Geest, zich erop toelegt de wonderbare eenheid van het christelijke mysterie te verenigen met de veelsoortige eisen en levensomstandigheden van hen voor wie de boodschap bestemd is. Bij het volk van God kan het voor de catechetische betrokkenheid een nieuwe en sterke impuls betekenen, indien men gebruik weet te maken van deze postconcliaire Catechismus en hem naar waarde weet te schatten.

Dit schijnt thans nog van groter gewicht te zijn nu het derde millennium aanbreekt. De evangelisatie is een bijzondere opdracht waarvoor dringend vereist is dat aan iedereen de mogelijkheid wordt geboden om het evangelie te leren kennen en te aanvaarden en zo te groeien tot 'de gehele omvang van de volkomenheid van Christus' (Ef. 4,13).

Op de eerste plaats wordt de *Catechismus van de Katholieke Kerk* toevertrouwd aan onze eerbiedwaardige broeders in het bisschopsambt; wij sporen hen met grote nadruk aan om de officiële publicatie van de standaarduitgave als een voortreffelijke gelegenheid aan te grijpen, en zich met kracht op het verspreiden van de tekst toe te leggen, evenals te bevorderen dat deze bereidwillig wordt aanvaard. Ze moeten dit doen als gaven zij aan de hun toevertrouwde gemeenschap een geschenk om weer de onuitputtelijke rijkdommen van het geloof te kunnen ontdekken.

Moge door het eendrachtige en elkaar aanvullend werk van alle lagen waaruit het Volk van God is opgebouwd, de Catechismus gekend en door allen aanvaard worden opdat de eenstemmigheid in het geloof, waarvan bron en beginsel gelegen is in de Drieuldige Eenheid, versterkt wordt en uitgebreid tot aan de grenzen van de aarde.

Aan Maria, de moeder van Christus, van wie wij vandaag gezamenlijk vieren dat zij met lichaam en ziel ten hemel is opgenomen, vertrouwen wij deze verlangens toe opdat ze gerealiseerd mogen worden tot geestelijk heil van alle mensen.

Vanuit Gasto Gandolfo, 15 augustus van het jaar 1997, het 19e jaar van ons pontificaat.

Joannes Paulus II

Apostolische Constitutie

Fidei depositum

bij de publicatie
van de *Catechismus van de Katholieke Kerk*
opgesteld ter uitvoering
van het Tweede Vaticaans Oecumenisch Concilie

‘Aan mijn eerbiedwaardige Broeders
Kardinalen, Patriarchen, Aartsbisschoppen, Bisschoppen,
Priesters, Diakens en aan alle andere leden van het volk van God’

JOHANNES PAULUS, BISSCHOP
Dienaar der Dienaren Gods
tot blijvende gedachtenis

Apostolische Constitutie

De Heer heeft aan zijn kerk de zending toevertrouwd *het geloofsgoed te bewaren*, een zending die zij te allen tijde vervult. Het Tweede Vaticaans Oecumenisch Concilie, nu al dertig jaar geleden geopend door mijn voorganger Paus Johannes XXIII z.g., had de bedoeling en het verlangen om de apostolische en pastorale zending van de kerk in het licht te stellen en alle mensen – door de schittering van de waarheid van het Evangelie – te brengen tot het zoeken en ontvangen van de liefde van Christus die verheven is boven alles (vgl. Ef. 3,19).

Paus Johannes XXIII had aan deze vergadering als voornaamste taak opgedragen het kostbaar christelijk geloofsgoed beter te bewaren en diepgaander uit te leggen, opdat het toegankelijker zou worden voor de christengelovigen en voor alle mensen van goede wil. Het concilie moest daarom ook niet op de eerste plaats de dwalingen van deze tijd veroordelen, maar het had tot taak op een serene wijze de kracht en de schoonheid van de geloofsleer te tonen. ‘Het licht dus van dit concilie, zo zei hij, zal voor de kerk – zo vertrouwen wij een bron van geestelijke verrijking zijn. Nadat daaruit nieuwe krachten geput zijn, kan zij zonder vrees de toekomst tegemoet zien.’ Wij moeten ons met vreugde en zonder vrees wijden aan het werk dat onze tijd vereist, door de weg verder te gaan die de kerk al bijna twintig eeuwen gaat’¹

Met Gods hulp hebben de concilievaarders gedurende vier jaar van inzet een aanzienlijk geheel van leerstellige uiteenzettingen en pastorale richtlijnen kunnen uit-

1. Johannes XXIII, Toespraak bij de opening van het concilie, 11 oktober 1962.

werken die aangeboden worden aan de hele kerk. Herders en gelovigen vinden daar in richtlijnen voor deze ‘vernieuwing van denken, activiteit, zeden, morele kracht, vreugde en hoop, die precies de doelstelling van het concilie was’.²

Het concilie heeft sinds zijn sluiting voortdurend het kerkelijke leven geïnspireerd. In 1985 kon ik verklaren: ‘Voor mij – die een bijzondere goddelijke gunst had, eraan te mogen deelnemen en actief te mogen meewerken aan het verloop ervan – is het Tweede Vaticaans Concilie altijd het vaste referentiepunt van heel mijn pastorale werkzaamheid geweest en het is dit op een bijzondere manier gebeven in deze jaren van mijn pontificaat. Dit komt tot uitdrukking in het weloverwogen streven om de richtlijnen van dit concilie te verwoorden door een concrete en getrouwe toepassing, op het vlak van iedere kerk en van de gehele kerk. Voortdurend moet men weer terugkeren naar deze bron’.³

In deze geest heb ik op 25 januari 1985 een buitengewone vergadering van de bisschoppensynode samengeroepen ter gelegenheid van de twintigste verjaardag van de sluiting van het concilie. Het doel van deze vergadering was, de dankbaarheid voor de genaden en geestelijke vruchten van het Tweede Vaticaans Concilie te vieren, het onderricht ervan te verdiepen, waardoor alle gelovigen beter ermee zouden instemmen en de kennis en de toepassing ervan zouden uitbreiden.

Bij deze gelegenheid hebben de synodevaders hun wens geuit ‘dat er een catechismus of compendium van de hele katholieke leer zowel over het geloof als over de moraal zou worden voorbereid, een tekst die een referentie zou zijn voor de catechismussen of compendia die in de verschillende landen zijn samengesteld. De presentatie van de leer moet bijbels en liturgisch zijn, zodat de aldus uiteengezette leer zeker is en tegelijk aangepast aan het leven van de christenen van vandaag’.⁴ Vanaf de sluiting van de synode heb ik dit verlangen tot het mijne gemaakt, in de overtuiging dat het ‘geheel beantwoordt aan een werkelijke behoefte van de universele kerk en van de particuliere kerken’.⁵

Hoe zouden wij niet van harte dank kunnen betuigen aan de Heer op deze dag waarop wij aan de gehele kerk deze referentietekst onder de naam *Catechismus van de Katholieke Kerk* kunnen aanbieden, een referentietekst voor een catechese die vernieuwd is vanuit de levende bronnen van het geloof!

Na de liturgievernieuwing en de nieuwe codificatie van het kerkelijk recht voor de Latijnse kerk en van de canones van de oosters-katholieke kerken, vormt deze Catechismus een zeer belangrijke bijdrage tot de opdracht om het hele kerkelijke leven te vernieuwen, een opdracht die het Tweede Vaticaans Concilie beoogde en ten uitvoer gebracht heeft.

2. Paulus VI, Toespraak bij de sluiting van het concilie, 7 december 1965. – 3. Toespraak van 25 januari 1985, in: *L'Osservatore Romano*. – 4. Eindrapport, 7 december 1985, II,B,a,nr. 4. – 5. Toespraak bij de sluiting, 7 december 1985, nr. 6.

De *Catechismus van de Katholieke Kerk* is de vrucht van een zeer brede samenwerking; hij is gerijpt gedurende zes jaar van intensieve arbeid in een geest van aandachtige openheid en met een groot enthousiasme.

In 1986 heb ik aan een commissie van twaalf kardinalen en bisschoppen, onder het voorzitterschap van Joseph Kardinaal Ratzinger, de opdracht gegeven om een ontwerp voor de Catechismus voor te bereiden, waar de synodevaders om gevraagd hadden. Een redactiecomité van zeven residerende bisschoppen, deskundigen in de theologie en de catechese, heeft de commissie in haar werkzaamheden bijgestaan. De commissie, die belast was met het geven van richtlijnen en met het toezicht op het verloop van de werkzaamheden, heeft met aandacht alle redactiefasen van de negen achtereenvolgende versies gevolgd. Het redactiecomité heeft op zijn beurt de verantwoordelijkheid op zich genomen om de tekst te schrijven, om er de door de commissie gewenste veranderingen in aan te brengen en om de opmerkingen van tal van theologen, exegeten, catecheten en vooral van bisschoppen uit de hele wereld te onderzoeken met de bedoeling de tekst te verbeteren. In de plenaire Vergadering zijn met goed resultaat de verschillende inzichten vergeleken, zo ontstond een rijkere tekst en kwam in alle opzichten de eenheid en homogeniteit ervan betrouwbaar tot stand.

Het ontwerp werd het onderwerp van een brede beraadslaging onder alle katholieke bisschoppen, hun bisschoppenconferenties of synodes en theologische en catechetische instituten. Over het geheel genomen, hebben de bisschoppen zeer gunstig gereageerd op het ontwerp. Men mag terecht stellen dat deze Catechismus de vrucht is van een samenwerking van het hele Episcopaat van de katholieke kerk, dat edelmoedig mijn uitnodiging heeft aanvaard om zijn deel van de verantwoordelijkheid op te nemen inzake een initiatief, dat het kerkelijk leven van nabij raakt. Dit antwoord wekt bij mij een diep gevoel van vreugde op, want de samenklank van zoveel stemmen brengt inderdaad tot uitdrukking wat men een 'symfonie' van het geloof kan noemen. De vormgeving van deze Catechismus weerspiegelt zo ook de collegiale aard van het episcopaat; die bevestigt de katholiciteit van de kerk.

Een catechismus moet getrouw en samenhangend het onderricht van de heilige Schrift, van de levende Overlevering in de kerk en van het authentiek leergezag weergeven, even goed als het geestelijk erfgoed van de kerkvaders, kerkleraren en de heiligen van de kerk, opdat men beter kennis kan nemen van het christelijk mysterie, om zo het geloof van het volk van God te verlevendigen. Hij moet rekening houden met de verwoordingen van de leer die de heilige Geest in de loop van de geschiedenis aan de kerk heeft ingegeven. Ook is het nodig dat hij vanuit het licht van het geloof hulp biedt om de nieuwe omstandigheden en de problemen die zich in het verleden nog niet hebben voorgedaan, te belichten.

De Catechismus bevat dus iets nieuws en iets ouds (vgl. Matt. 13,52): het geloof, dat altijd hetzelfde blijft en dat tevens de bron is van telkens nieuw licht.

Om deze dubbele taak te vervullen, sluit de *Catechismus van de Katholieke Kerk* enerzijds aan bij de ‘oude’, traditionele volgorde, gehanteerd in de Catechismus van de heilige Pius V, door de inhoud in vier delen te verwoorden: het credo; de heilige liturgie met daarin de sacramenten op de eerste plaats; het christelijk handelen uiteengezet met de geboden als uitgangspunt; en ten slotte het christelijk gebed. Maar tegelijk is de inhoud vaak op een ‘nieuwe’ wijze uitgedrukt als antwoord op de vragen van onze eigen tijd.

De vier delen zijn onderling verbonden: het christelijk mysterie is het voorwerp van het geloof (eerste gedeelte); het wordt gevierd en meegedeeld in liturgische handelingen (tweede gedeelte); het is aanwezig om de kinderen van God te verlichten en te ondersteunen bij hun handelen (derde gedeelte); het ligt ten grondslag aan ons gebed waarvan het Onzevader de voorkeursuitdrukking is en het vormt het voorwerp van onze smeekbede, onze lofprijzing en onze voorbede (vierde gedeelte).

De liturgie is zelf gebed: de geloofsbelijdenis vindt haar juiste plaats binnen de liturgische viering. De genade, vrucht van de sacramenten, is de onvervangbare voorwaarde voor het christelijk handelen, zoals ook het deelnemen aan de liturgie van de kerk het geloof vereist. Als het geloof zich niet ontplooit in werken, blijft het dood (vgl. Jak. 2,14-26) en kan het geen vruchten van eeuwig leven dragen.

Bij het lezen van de *Catechismus van de Katholieke Kerk* kan men de bewonderenswaardige eenheid van Gods mysterie ontdekken, van zijn heilsplan, alsook de centrale plaats van Jezus Christus, de eniggeboren Zoon van God, gezonden door de Vader, mensgeworden in de schoot van de allerheiligste Maagd Maria door de heilige Geest om onze Verlosser te zijn. Gestorven en verrezen is Hij altijd tegenwoordig in zijn kerk, vooral in de sacramenten; Hij is de bron van het geloof, het model voor het christelijke handelen en de Leermeester van ons gebed.

De *Catechismus van de Katholieke Kerk* die ik op 25 juni j.l. heb goedgekeurd en waarvan ik vandaag krachtens apostolisch gezag het verschijnen verorden, is een uiteenzetting van het geloof van de kerk en van de katholieke leer, bevestigd of verlicht door de heilige Schrift, de apostolische Overlevering en het kerkelijk leergezag. Ik verklaar dat deze Catechismus een betrouwbare leidraad bij het geloofsonderricht is en een krachtig en geschikt middel voor de kerkelijke gemeenschap. Moge hij dienstbaar zijn bij de vernieuwing waartoe de heilige Geest de kerk van God onophoudelijk oproept: Christus’ Lichaam, dat onderweg is naar het onverhulde licht van het Koninkrijk!

Het goedkeuren en publiceren van de *Catechismus van de Katholieke Kerk* behoort tot de dienst die de opvolger van Petrus wil bewijzen aan de heilige, katholieke kerk en aan alle particuliere kerken die in vrede en gemeenschap met de apostolische zetel van Rome leven: de dienst namelijk om het geloof van alle leerlingen van onze Heer

Jezus (vgl. Luc. 22,32) in stand te houden en te versterken en tevens de banden van eenheid in hetzelfde apostolische geloof hechter te maken.

Ik vraag dus aan de herders van de kerk en aan de gelovigen om deze Catechismus in een geest van gemeenschap te ontvangen en hem met volhardende ijver te gebruiken bij de vervulling van hun zending het geloof te verkondigen en op te roepen tot een evangelisch leven. Deze Catechismus is hun gegeven om als een zekere en authentieke referentietekst te dienen ten behoeve van het onderricht van de katholieke leer, en vooral bij het samenstellen van plaatselijke catechismussen. Hij is ook een aanbod aan alle gelovigen die graag meer willen weten over de onuitputtelijke rijkdommen van het heil (vgl. Ef. 3,8). Hij wil een steun zijn voor de oecumenische contacten die ingegeven zijn door het heilig verlangen naar eenheid onder alle christenen, doordat hij nauwkeurig de inhoud en de evenwichtige samenhang van het katholieke geloof uiteenzet. De *Catechismus van de Katholieke Kerk* is ten slotte een aanbod aan ieder mens die ons rekenschap vraagt van de hoop die in ons leeft (vgl. 1 Petr. 3,15) en die zou willen weten wat de katholieke kerk gelooft.

Deze Catechismus is niet bedoeld om de catechismussen te vervangen die op diverse plaatsen zijn samengesteld en regulier zijn goedgekeurd door de kerkelijke gezagsdragers, de diocesane bisschoppen en de bisschoppenconferenties, met name wanneer die de goedkeuring van de apostolische Stoel gekregen hebben. Hij is bedoeld om het ontwerpen van nieuwe lokale catechismussen aan te moedigen en te ondersteunen, catechismussen die rekening houden met de verschillen in omstandigheden en culturen, maar tevens met zorg de eenheid van het geloof en de trouw aan de katholieke leer bewaren.

Ter afsluiting van dit document, dat de *Catechismus van de Katholieke Kerk* aanbiedt, bid ik tot de allerheiligste Maagd Maria, Moeder van het mensgeworden Woord en Moeder van de kerk, om door haar machtige voorspraak de catechetische inzet van de hele kerk op alle niveaus te ondersteunen, en wel in een tijd waarin de kerk is opgeroepen tot een nieuwe inzet voor de evangelisatie. Moge het licht van het ware geloof de mensheid bevrijden van onwetendheid en van de slavernij van de zonde om haar te leiden tot de enige vrijheid die deze naam waardig is (vgl. Joh. 8,32): de vrijheid van het leven in Jezus Christus onder de leiding van de heilige Geest, hier op aarde, en die van het leven in het volle geluk van de aanschouwing van God van aangezicht tot aangezicht, in het rijk der hemelen (vgl. 1 Kor. 13,12; 2 Kor. 5,6-8).

Gegeven op 11 oktober 1992, op de dertigste verjaardag van de opening van het Tweede Vaticaans Concilie, in het veertiende jaar van mijn pontificaat.

Joannes Paulus II

Inleiding

‘VADER, (...) dit is het eeuwige leven, dat zij U kennen, de enige ware God en Hem die Gij hebt gezonden, Jezus Christus’ (Joh. 17,3). ‘God, onze heiland (...) wil dat alle mensen gered worden en tot de kennis van de waarheid komen’ (1 Tim. 2,3-4). ‘Bij niemand anders is dan ook de redding te vinden en geen andere Naam onder de hemel is aan de mensen gegeven waarin wij gered moeten worden’ (Hand. 4,12) dan de naam van JEZUS.

I Het leven van de mens – God kennen en liefhebben

God die oneindig volmaakt en gelukkig in zichzelf is, heeft, uit zuivere goedheid, in 1
vrijheid de mens geschapen, om hem te laten delen in zijn eigen gelukkig leven. Daarom nadert Hij altijd en overal tot de mens. Hij roept hem, biedt hem hulp om Hem te zoeken, te kennen en met al zijn krachten lief te hebben. Alle mensen, door de zonde verdeeld, nodigt hij uit tot de eenheid van zijn gezin, de kerk. Om dat te bereiken heeft Hij zijn Zoon gezonden als Verlosser en Redder, toen de volheid van de tijden gekomen was. In Hem en door Hem, roept Hij de mensen op om in de heilige Geest zijn aangenomen kinderen te worden en zo erfgenamen te worden van zijn gelukkig leven.

Opdat deze uitnodiging zou weerklinken over de hele aarde, heeft Christus de apos- 2
telen gezonden, die Hij had uitgekozen terwijl Hij hun de opdracht gaf het evangelie te verkondigen: ‘Gaaf dus en maakt alle volkeren tot mijn leerlingen en doopt hen in de naam van de Vader en de Zoon en de heilige Geest en leert hun te onderhouden alles wat Ik u bevolen heb. Ziet, Ik ben met u alle dagen tot aan de voleinding der wereld’ (Matt. 28,19-20). Belast met deze opdracht trokken de apostelen uit ‘om overal te prediken, en de Heer werkte met hen mee en schonk kracht aan hun woord door de tekenen die het vergezelden’ (Marc. 16,20).

Degenen die met Gods hulp de uitnodiging van Christus hebben ontvangen en er 3
vrijelijk op hebben geantwoord, zijn op hun beurt door de liefde van Christus ertoe aangezet om overal ter wereld de Blijde Boodschap te verkondigen. Deze van de apostelen ontvangen schat is trouw bewaard door hun opvolgers. Alle gelovigen zijn opgeroepen om deze schat van geslacht tot geslacht door te geven door het geloof te verkondigen en het te beleven in een broederlijk delen en het te vieren in liturgie en gebed.⁶

6. Vgl. Hand. 2,42.

II Het doorgeven van het geloof – de catechese

- 4 Heel vroeg al heeft men met *catechese* het geheel van initiatieven aangeduid, die er in de kerk ondernomen zijn, om de mensen tot leerlingen te maken, om mensen te helpen geloven dat Jezus de Zoon van God is, opdat zij door het geloof het leven in zijn naam zouden bezitten, en om hen op te voeden en te onderrichten in dit leven en zo Christus' Lichaam op te bouwen.⁷
- 5 'De catechese is een *geloofsopvoeding* van kinderen, jongeren en volwassenen, die met name een onderricht van de christelijke leer omvat en die in het algemeen gegeven wordt op organische en systematische wijze met de bedoeling om anderen binnen te leiden in de volheid van het christelijk leven'.⁸
- 6 De catechese richt zich op een bepaald aantal elementen van de pastorale zending van de kerk die een catechetisch aspect vertonen, de catechese voorbereiden of eruit voortvloeien, zonder zich met deze te vermengen: de eerste verkondiging van het Evangelie ofwel de missionaire prediking om tot geloof op te wekken; het zoeken naar redenen om te geloven; de ervaring van het christelijk leven; de viering van de sacramenten; de betrokkenheid bij de kerkelijke gemeenschap; het apostolisch en missionair getuigenis.⁹
- 7 'De catechese is nauw verbonden met het hele leven van de kerk. Niet alleen de geografische verbreiding en de numerieke toename, maar ook, en meer nog, de innerlijke groei van de kerk en haar overeenstemming met het plan van God hangen er wezenlijk van af'.¹⁰
- 8 De tijden van vernieuwing van de kerk zijn ook de sterke tijden van de catechese. Zo ziet men dat in het grote tijdperk van de kerkvaders heilige bisschoppen hier een belangrijk deel van hun dienstwerk aan wijdden. Men kan wijzen op de heilige Cyrillus van Jeruzalem, de heilige Johannes Chrysostomus, de heilige Ambrosius en de heilige Augustinus en tal van andere kerkvaders, wier catechetische werken een modelfunctie blijven behouden.¹¹
- 9 'Het catechetische dienstwerk put steeds nieuwe kracht uit de concilies. Het concilie van Trente vormt in dit opzicht een opmerkelijk voorbeeld: het heeft voorrang gegeven aan de catechese in zijn constituties en decreten; het ligt aan de oorsprong van de Catechismus Romanus die ook de naam van dit concilie draagt en die als samenvatting van de christelijke leer een uiterst belangrijk werk is'¹²; Dit concilie heeft in de kerk geleid tot een opmerkelijke opbouw van de catechese, het is, dankzij heilige bisschoppen en theologen zoals de heilige Petrus Canisius, de heilige Carolus Borromeüs, de heilige Turibius van Mongrovejo en de heilige Robertus Bellarminus, de aanzet geweest tot het uitgeven van tal van catechismussen.

7. Vgl. CT 1. – 8. CT 18. – 9. Vgl. CT 18. – 10. CT 13. – 11. Vgl. CT. 12. – 12. CT 13.

Vandaar is het niet verwonderlijk dat tijdens de periode na het Tweede Vaticaans Concilie, dat als de grote catechismus van de moderne tijd hoog geacht werd door Paus Paulus VI, de catechese van de kerk opnieuw in de aandacht is komen te staan. Het 'Algemeen directorium voor de catechese' uit 1971, de zittingen van de bisschoppensynodes die gewijd waren aan de evangelisatie (1974) en aan de catechese (1977), de apostolische exhortaties die erop volgden, 'Evangelii nuntiandi' (1975) en 'Catechesi tradendae' (1979), getuigen hiervan. De buitengewone zitting van de bisschoppensynode uit 1985 vroeg 'dat er een catechismus of compendium van de hele katholieke leer, zowel over het geloof als over de moraal, zou worden voorbereid'.¹³ De Heilige Vader, Johannes Paulus II, heeft deze wens die de bisschoppensynode had uitgesproken, tot de zijne gemaakt door te erkennen dat 'dit verlangen volledig beantwoordt aan een werkelijke behoefte van de universele kerk en van de particuliere kerken'.¹⁴ Hij stelde alles in het werk om deze wens van de synodevaders te verwezenlijken.

III Wat bedoelt deze catechismus en voor wie is hij bestemd

Deze catechismus heeft als doel een organische en samenhangende uiteenzetting te geven van de wezenlijke en fundamentele inhoud van de katholieke leer zowel op het gebied van het geloof als van de moraal, in het licht van het Tweede Vaticaans Concilie en het geheel van de Overlevering van de kerk. Zijn belangrijkste bronnen zijn de heilige Schrift, de heilige kerkvaders, de liturgie en het leergezag van de kerk. Hij is ertoe bestemd om te dienen 'als een referentiepunt voor de catechismussen of compendia die in de verschillende landen worden samengesteld'.¹⁵

Deze catechismus is hoofdzakelijk bestemd voor de verantwoordelijken voor de catechese: op de eerste plaats voor de bisschoppen als leermeesters van het geloof en herders van de kerk. Hij wordt hun aangeboden als een instrument bij het vervullen van hun opdracht om het Volk van God te onderrichten. Via de bisschoppen is hij ook gericht tot de samenstellers van catechismussen, tot priesters en catechisten. Hij zal ook een nuttige lectuur zijn voor alle andere gelovigen.

IV De opbouw van deze catechismus

De opzet van deze catechismus is ontleend aan de grote traditie van catechismussen die de catechese ordenen rond vier 'zuilen': de geloofsbelijdenis van het doopsel (*het Symbolum*), de sacramenten van het geloof, het geloofsleven (*de Geboden*), het gebed van de gelovige (*het Onzevader*).

13. *Eindrapport II B a 4*. – 14. Toespraak op 7 december 1985. – 15. Bisschoppensynode 1985, *Eindrapport II B a 4*.

Deel I: de geloofsbelijdenis

- 14 Wie door het geloof en het doopsel tot Christus behoren, moeten het geloof van hun doopsel ten overstaan van de mensen belijden.¹⁶ Daarom zet de catechismus eerst uiteen waarin de openbaring bestaat waardoor God zich tot de mens richt en zich aan hem schenkt. Dan volgt de uiteenzetting over het geloof, het antwoord van de mens aan God (*eerste sectie*). De geloofsbelijdenis, het symbolum, vat samen welke gaven God, als Bewerker van alle goed, als Verlosser en Heiligmaker aan de mens geschonken heeft. Zij ordent die aan de hand van de ‘drie fundamentele artikelen’ van ons doopsel: het geloof in de ene God: de almachtige Vader en Schepper; Jezus Christus, zijn Zoon, onze Heer en Redder; de heilige Geest in de heilige kerk (*tweede sectie*).

Deel II: de sacramenten van het geloof

- 15 Het tweede deel van de catechismus zet uiteen hoe het heil van God, eens en voor altijd verwezenlijkt door Jezus de Christus en door de heilige Geest, in de heilige handelingen van de liturgie van de kerk tegenwoordig gesteld wordt (*eerste sectie*), vooral in de zeven sacramenten (*tweede sectie*).

Deel III: het geloofsleven

- 16 Het derde deel van de catechismus beschrijft het uiteindelijke doel van de mens, die geschapen is naar het beeld van God: de gelukzaligheid en de wegen om die te bereiken: door een juist en vrij handelen met behulp van de wet en de genade van God (*eerste sectie*); door een handelen dat het dubbele gebod van de liefde verwerkelijkt, ontvouwd in de Tien Geboden van God (*tweede sectie*).

Deel IV: het gebed in het geloofsleven

- 17 Het laatste deel van de catechismus behandelt de zin en het belang van het gebed in het leven van de gelovigen (*eerste sectie*). Dit deel wordt afgesloten met een kort commentaar op de zeven beden van het gebed des Heren (*tweede sectie*). Daarin vinden wij inderdaad de samenvatting van de weldaden waarop wij mogen hopen en die onze hemelse Vader ons wil toevertrouwen.

V Praktische wenken voor het gebruik van deze catechismus

- 18 Deze catechismus is opgezet als een *organische uiteenzetting* van het hele katholieke geloof. Men moet hem dus als een eenheid lezen. Talrijke verwijzingen in de marge van de tekst (gecursiveerde nummers leiden tot andere paragrafen waarin hetzelfde onderwerp aan de orde komt) en de thematische index aan het einde van het boek

– 16. Vgl. Matt. 10,32; Rom. 10,9.

maken het mogelijk om elk onderwerp te zien in zijn samenhang met het geheel van het geloof.

De teksten uit de heilige Schrift zijn vaak niet letterlijk geciteerd. Veelal geven zij slechts een verwijzing naar een tekst, die (door 'Vgl.') in de voetnoot wordt aangegeven. Voor een beter begrip van dergelijke verwijzingen is het goed de teksten zelf te raadplegen. Deze Bijbelse verwijzingen zijn een hulpmiddel voor de catechese. 19

Het gebruik van **kleine letters** voor bepaalde passages geeft aan dat het gaat om historische of apologetische opmerkingen of om aanvullende leerstellige uiteenzettingen. 20

De citaten in kleine letter uit patristische, liturgische, magisteriële of hagiografische bronnen zijn bedoeld om de leerstellige uiteenzetting te verrijken. Vaak zijn deze teksten gekozen met het oog op een direct catechetisch gebruik. 21

Op het einde van iedere thematische eenheid, wordt door een reeks korte teksten in bondige formuleringen de kern van het onderricht samengevat. Deze 'IN HET KORT'-formuleringen hebben tot doel suggesties voor samenvattende en memoriseerbare formules te geven bij de plaatselijke catechese. 22

VI De noodzakelijke aanpassingen

In deze catechismus ligt de nadruk op de leerstellige uiteenzetting. Hij wil immers een hulp zijn bij het verdiepen van de geloofskennis. Juist daardoor is hij gericht op de groei van dit geloof, hoe het geloof in het leven geworteld is en uitstraalt in het getuigenis.¹⁷ 23

Juist door zijn doelstelling streeft deze catechismus er niet naar aanpassingen van de uiteenzetting of van de catechetische methodes door te voeren, aanpassingen die vereist zijn vanwege de verschillen in cultuur, leeftijd, geestelijke rijpheid, en sociale en kerkelijke omstandigheden van degenen tot wie de catechese zich richt. Deze onmisbare aanpassingen vallen onder de verantwoordelijkheid van de uitgewerkte catechismussen en nog meer van diegenen die de gelovigen onderrichten: 24

Wie onderricht geeft, moet 'alles voor allen' (1 Kor. 9,22) worden om iedereen te winnen voor Christus. (...) Vooral mag hij niet de gedachte hebben dat slechts één categorie gelovigen aan hem zou zijn toevertrouwd en dat het hem daarom vrij zou staan om alle gelovigen op dezelfde wijze tot de ware vroomheid te brengen, met een en dezelfde methode en altijd dezelfde! Men moet goed beseffen dat sommigen in Jezus Christus zijn als kleine, pasgeboren kinderen, anderen als jongeren, en sommigen tenslotte als mensen in het bezit van hun volle kracht. (...) Wie geroepen zijn tot het dienstwerk van de prediking moeten bij het doorgeven van het onderricht van de geloofsmysterieën en de morele regels, hun woorden afstemmen op de geest en het begripsvermogen van hun toehoorders.¹⁸

17. Vgl. CT 20-22; 25. – 18. Catech. R., Voorwoord II.

Boven alles: de Liefde

- 25 Tot besluit van deze inleiding is het goed te herinneren aan het pastorale principe dat de Catechismus Romanus aldus heeft uitgedrukt:

De hele doelstelling van de leer en van het onderricht moet geplaatst worden binnen de liefde die nooit vergaat. Er moet natuurlijk een goede uitleg zijn van wat men moet geloven, hopen en doen; maar bovenal moet men altijd de liefde van Onze Heer laten doorstralen, opdat iedereen begrijpt dat elke werkelijk christelijke, deugdzame handeling geen andere oorsprong heeft dan de Liefde en geen ander doel bezit dan de Liefde.¹⁹

19. Catech. R., Voorwoord 10.

In dit boek spreekt de Rooms-Katholieke Kerk tot alle mensen en tracht ze haar leer helder en volledig uiteen te zetten.

Ze beschrijft erin wat ze gelooft, hoe dat geloof in haar eredienst tot uitdrukking komt, wat het goede leven is dat men vanuit de genade van geloof en eredienst kan en behoort te leiden, en hoe men God ontmoet in het gebed.

Ze spreekt in dit boek de taal van haar bronnen: de Bijbel, de eerbiedwaardige kerkvaders uit de eerste eeuwen zoals Sint Augustinus, de grote kerkleraren uit de traditie zoals Sint Thomas van Aquino en de belangrijke documenten van het kerkelijk leergezag zoals het Tweede Vaticaanse Concilie.

De leer van de Kerk is de leer van haar hoofd, Jezus Christus, zodat het lezen van dit boek ten diepste een ontmoeting is met Hem die ons uitnodigt Hem te volgen en uit zijn handen de eeuwige gelukzaligheid te ontvangen.

KokBoekencentrum.nl
UITGEVERS | UTRECHT

halewijn

ISBN 978 90 435 4022 3 • NUR 700

9 789043 540223